

Läsliv

2021 #3

Det ska
vara enkelt
att läsa

EN TIDSKRIFT FRÅN MYNDIGHETEN FÖR TILLGÄNGLIGA MEDIER

Finn Hellman vinner
MTM:s tillgänglighetspris
Läsguldet 2021:

**”Vi ska ha
samma valfrihet
som seende”**

Tema: Taktil läsning

Prata om böcker med
hjälp av känseln

Taktila kartor – både
hjälpmedel och hobby

Taktila spel och
bilderböcker

Hitta läsglädje med hjälp av känseln

Att kunna ta sin läsning för given. Att låna och köpa just det man vill läsa när man vill läsa det och på det sätt som passar en. Det är det målet vi på MTM jobbar mot tillsammans med läsare, förmedlare, andra myndigheter och samarbetspartners. I år vinner Finn Hellman vårt tillgänglighetspris Läs guldet för sitt stora engagemang för tillgänglig läsning. Möt honom på sidorna 18–20!

Har du märkt att vi har börjat med temanummer i Läsliv? Årets första nummer hade tema demokrati och i Läsliv nr 2 lyfte vi talböcker och Legimus, som vi vet att många av er förmedlare arbetar mycket med och efterfrågar inspiration kring. Denna gång är temat ett område som kanske inte alla är lika bekanta med: taktil läsning. Vi hoppas att fler ska hitta läsglädje med hjälp av känseln! Du får läsa om olika punktskriftsböcker, taktila böcker och taktila kartor. Vi skriver också om projektet Ordet och handen där man använder känseln för att prata om böcker. Målgruppen är: alla! Och visste du att MTM gör spel tillgängliga så att både personer med synnedsättning och seende kan spela dem?

På redaktionen omvärldsspanar vi extra mycket just nu för att planera innehåll till Läsliv 2022. Har du något du vill lyfta? Mejla mig och berätta!

Trevlig läsning, och så småningom: en riktigt god jul!

FOTO: APELÖGA

Anette Säfström

**Anette Säfström,
redaktör**

anette.safstrom@mtm.se

Vad vill du lyfta i Läsliv 2022?

INNEHÅLL

- 3** Nyheter
- 5** Aktuellt – Jens Edlund om talsyntes
- TEMA: TAKTIL LÄSNING**
- 6** Bokprat med Ordet och handen
- 10** Spel för alla
- 12** Kartor som hobby och hjälpmedel
- 16** Böcker för olika behov
- 17** Digital Shared reading
- 18** Finn Hellman vann Läs guldet
- 21** Lättlästa boknyheter
- 22** Frågor & svar
- 23** Quiz och serie

Läsliv

ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier 3–4 gånger per år. Citera oss gärna men ange källa. Det är gratis att prenumerera och den finns som tryckt tidning och taltidning. För frågor kring prenumeration kontakta oss via info@mtm.se eller via telefon 040-653 27 10 (vardagar 8.30-12). **Adress:** MTM, Box 51, 201 20 Malmö. **Hemsida:** www.mtm.se.

Redaktion: Anette Säfström (redaktör och layout), Hillevi Andreasson, Ida Bengmark, Ingrid Källström, Ellen Follin, Emma Kindblom, Sofia Alsterhag, Anders Jaderup **Ansvarig utgivare:** Magnus Larsson. **Tryck:** Taberg Media Group. **ISSN:** 2001-7103. **Omslagsfoto:** Lisa Thanner

Studiedag om talböcker i skolan

Boka in den **9 december** 2021 mellan kl 9 och 12 i kalendern för då är det studiedag om talböcker i skolan.

– Talböcker kan betyda skillnaden mellan att ett skolbarn läser böcker eller inte läser alls. Det säger Emma Kindblom, skolbibliotekarie på Myndigheten för tillgängliga medier, som håller i trådarna för studiedagen.

Under den här förmiddagen presenterar forskare och bibliotekarier beprövade metoder och verktyg för alla pedagoger och läsfrämjare som vill peppa barn och unga att läsa talböcker, eller läsa med hjälp av andra anpassade tekniker.

Studiedagen görs i hybridformat, vilket innebär att deltagarna kan vara med digitalt via Zoom eller komma till sändningsstudion i Malmö och träffa varandra fysiskt. Bland talarna finns forskaren och psykologen Emma Lindeblad och docent och specialpedagog Linda Fälth. Dessutom medverkar skolbibliotekarierna Karin Taberman och Linda Allard Forsman. Läs mer om studiedagen och anmäl dig på www.mtm.se.

FOTO: POPHUNTER

Emma Kindblom, skolbibliotekarie på MTM.

Talböcker kan betyda skillnaden mellan att ett skolbarn läser böcker eller inte läser alls.

Läsråd ska öka samarbetet kring läsfrämjande

Regeringen vill öka samordningen av läsfrämjande insatser. Därför har man inrättat ett läsråd som ett organ inom Statens kulturråd.

Läsrådet ska lämna förslag på insatser för läsfrämjande och skapa förutsättningar för samverkan mellan aktörer inom kultur, skola, bokhandel, förlag och andra delar av näringslivet.

Myndigheten för tillgängliga medier är en av två myndigheter som är adjungerade till rådet.

– Genom rådet kan vi fördjupa de samarbeten vi har idag och hjälpa till att maximera effekten av alla de läsfrämjande insatser som pågår runt om i landet, säger MTM:s generaldirektör Magnus Larsson.

Magnus Larsson, generaldirektör på MTM.

FOTO: STEFAN TELL

Ny bilderbok för barn med synnedsättning

Nu finns boken **Maja tittar på naturen – sommaren** som taktill bilderbok med punktskrift, tryckt text i storstil och svällpappersbilder. Boken berättar om vad Allemansrätten innebär och vad man hittar i naturen på sommaren. Den baseras på Lena

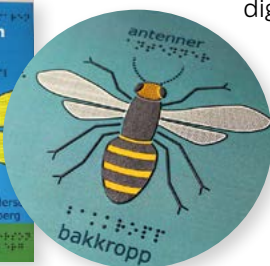
Andersons och Ulf Svedbergs bok **Maja tittar på naturen**, där innehållet är indelat efter de fyra årstiderna. Föräldrar till barn med synnedsättning, bibliotek och andra institutioner kan låna taktila bilderböcker från MTM:s punktskrifts- och prenumerations-service, via www.legimus.se, MTM:s digitala bibliotek eller köpa dem på www.mtm.se. MTM kommer att göra ytterligare tre taktila böcker om Maja och alla har en årstid som tema.

Läs mer om taktila bilderböcker på sidan 16.

Lättläst bok om juridik blir kurs

Tycker du eller någon du känner att juridik och lagtexter är svåra att förstå? Nu har författaren till LL-förlagets lättlästa bok **Så funkar lagarna** startat en kurs i samarbete med Påhlmans Handelsinstitut. Kursen bygger på boken och ger grunderna i juridik på lättläst svenska.

– Vi hoppas att kursen underlättar lärandet för nyanlända och personer som i övrigt kan ha svårigheter med det svenska språket, säger Erik Rosqvist.

MTM deltar i forskning om kommunikation

Filmer och bilder blir allt vanligare som verktyg i kommunikation och personer med synnedsättning ska ha samma möjlighet att tillgodogöra sig innehållet. I takt med att behoven av syntolkning och bildbeskrivning ökar behöver kunskapen också göra det.

MTM deltar nu i forskningsinitiativet **Syntolkning för kommunikation och social inkludering**. Det leds av Lunds universitet med målet att skapa en mötesplats där forskare, syntolkare, utbildare och användare samverkar kring forskning och utveckling av syntolkning, bildbeskrivning och tillgänglig kommunikation. Här är exempel på

några aktiviteter man arbetar med just nu:

- Tematiska workshops för att analysera syntolkat material.
- Identifiera kunskapsluckor och behov från forsknings-, utbildnings- och användarperspektiv.
- Sprida forskningsresultat och bidra till utvecklingsarbete, till exempel genom att föreläsa för syntolkare och utbildare i syntolksutbildningen.

Läs mer om initiativet på <http://syntolkning.ht.lu.se>

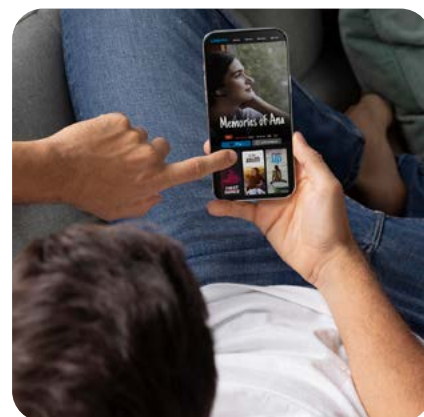

FOTO: FREEPIK

I Sverige är cirka 120 000 personer med synnedsättning i behov av syntolkning.

Romskt bibliotek öppnar i Malmö

Hösten 2022 kommer Sveriges första romska bibliotek öppna i Malmö. Det ska ingå i Stadsbibliotekets verksamhet och bestå av litteratur på romska dialekter, litteratur skriven av romer och böcker på svenska om den romska kulturen.

– Det känns helt rätt med ett romskt bibliotek här hos oss. Vi har redan flera bibliotek som är romska läsambassader och detta är det naturliga nästa steget för att säkerställa biblioteksverksamhet för den romska minoriteten i Malmö, säger Torbjörn Nilsson, stadsbibliotekarie i Malmö, i Malmö stads presmeddelande.

FOTO: JOHN LEFFMAN

Satsningen Stärkta bibliotek fortsätter till 2023

Läsliv har skrivit flera artiklar om lyckade tillgänglighetsprojekt runt om i Sverige som fått stöd av Kulturrådets satsning Stärkta bibliotek. En ny rapport konstaterar nu att Stärkta bibliotek har fallit väl ut och bidragit till att öka utbudet och tillgängligheten till folkbibliotekens verksamhet. Stärkta bibliotek förlängs därför till 2023.

Det har gått att söka bidrag från Stärkta bibliotek 2018–2021 och bakgrunden är det regeringsuppdrag Kulturrådet fått om att göra en satsning på folkbiblioteksverksamhet. Alla kommuner kan ansöka och biblioteken utformar projekt utifrån egna behov och önskemål.

Vad säger forskningen om digitalt läsfrämjande?

Digiteket, en lärplattform för digital fortbildning för personer som jobbar på bibliotek, har tillsammans med Kulturrådet tagit fram flera artiklar på temat digitalt läsfrämjande. En rad forskare skriver om på vilket sätt digitalt läsfräm-

jande skiljer sig från analogt, om digitalt läsande påverkar motivationen och om kognitiva och sociala aspekter av digitalt läsförståelse.

– Här finns mycket att ta till sig, diskutera med kollegor, kanske ifråga-

sätta och så småningom utveckla till digitala läsfrämjande metoder, skriver Nina Ström, handläggare på Kulturrådet om satsningen.

Artiklarna hittar du på: www.digiteket.se/tema/forskning

FOTO: FREEPIK

5 frågor till...

... **Jens Edlund**, lektor på Institutionen för intelligenta system, Divisionen för tal, musik och hörsel vid KTH, och som deltog på 2021 års SDK-konferens 4 november 2021.

TEXT HEDVIG WEIBULL

FOTO: SUSANNE KRONHOLM

Vad pratade du om på konferensen?

– Jag pratade om djupinlärdd talsyntes på svenska, och vilka svårigheter som finns kvar med den. Djupinlärdd talsyntes kan få bättre uttal och bättre uppläsning än vad som finns att tillgå idag.

Hur tror du att artificiell intelligens, AI, kommer påverka talsyntesen i framtiden?

– Jag pratar hellre om maskininlärning än om AI. Begreppet AI, eller artificiell intelligens, används ofta idag, men det är inte alls väldefinierat. Det man brukar syfta på när man talar om AI i talsyntes-sammanhang är djupinlärdd talsyntes, en typ av talsyntes som lanserades i forskningvärlden på 2010-talet. Sedan dess har talsyntesen tagit ett språng. Istället för att använda mänskliga röster som klipp och klistras ihop kan den djupinlärda talsyntesen skapa en ny röst som låter som en människa med hjälp av stora mängder neurala kopplingar mellan texten som vi matar in och ljudet som kommer ut.

Tror du att talsynteser kan komma att låta som mänskligt tal i framtiden?

– I kortare stycken har de låtit som

mänskligt tal i många år. Men inom vår livstid kommer kvaliteten på talsyntesen vara helt jämförbar med mänskliga uppläsare, i alla fall vissa typer av uppläsning. Utvecklingen går jättefort.

Tycker du att det är viktigt att man ska kunna höra skillnaden mellan en riktig röst och en talsyntes?

– Nej, jag tycker att det är fel att sätta fokus på mediet. Människolika röster kan vara en poäng, för det kan bli svårare att ta till sig informationen om talsyntesen inte liknar en människoröst. Men det är inte så viktigt att veta vad är för slags röst man hör i alla lägen.

Hur utvärderar ni talsyntesröster?

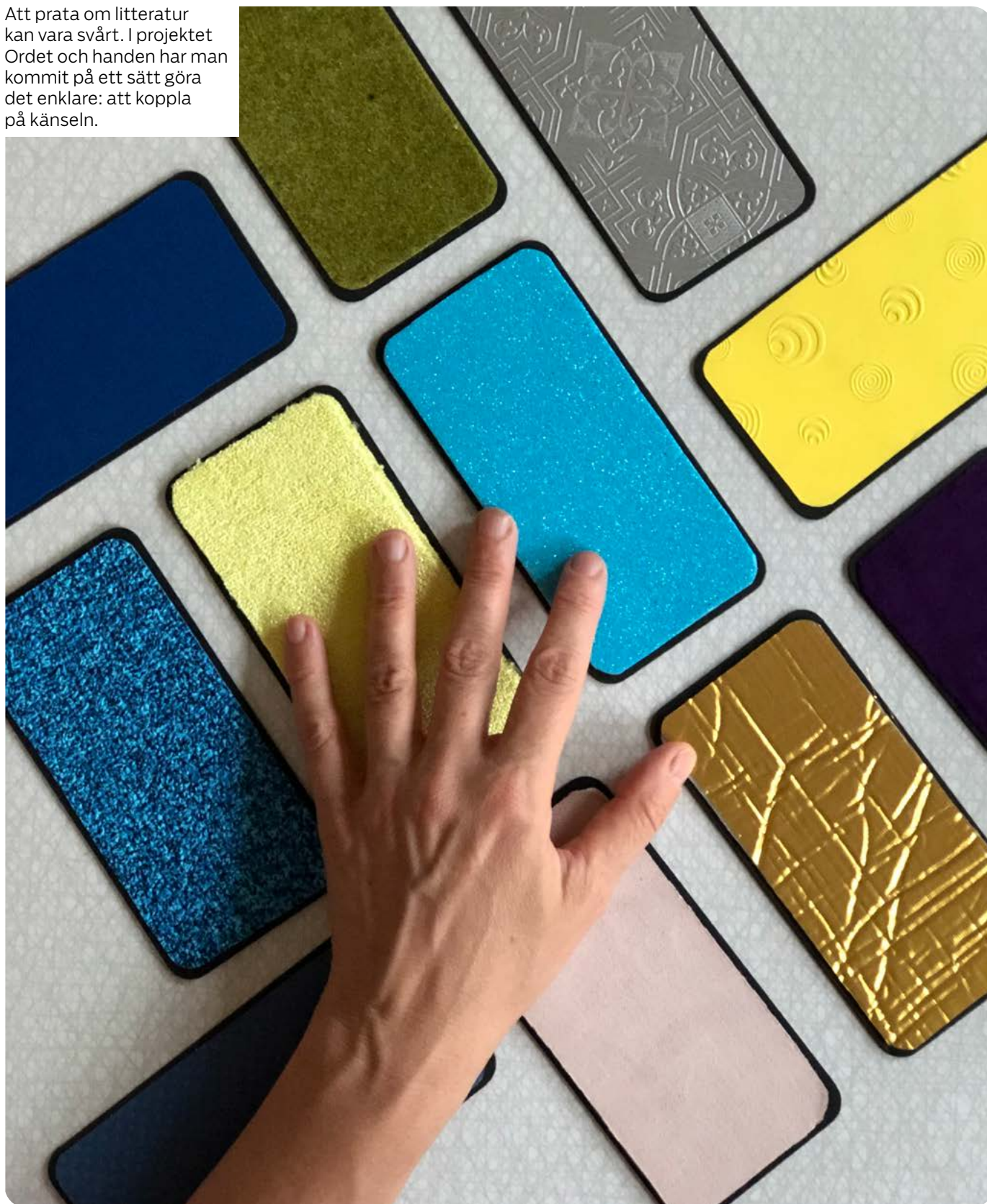
– Vi försöker ta fram bra utvärderingsmetoder. Det viktiga är att lyssningen inte kräver så mycket energi av slutanvändaren. Då kan vi exempelvis mäta hur lång tid det tar att få fram svaren ur en text med hjälp av en talsyntes. Men både vi forskare och MTM behöver ta fram metoder för att utvärdera slutanvändarnas lyssning bättre, exempelvis genom att vi tittar på vad enskilda individer behöver snarare än vad en grupp kan behöva. ●

Om Jens Edlund

Jens Edlund är förestandare för Språkbanken Tal som arbetar brett med att utveckla metoder så att många fler kan göra sina tjänster eller texter tillgängliga. Han driver också ett Vinnova-finansierat projekt där KTH tillsammans med MTM, Bonnierförlagen och Wikipedia ska undersöka hur man kan utnyttja den djupinlärda talsyntesen för svenska uppläsningssuppgifter.

Se föredragen från Svenska Daisykonsortiets konferens, SDK-konferensen, på MTM:s Youtubekanal.

Att prata om litteratur kan vara svårt. I projektet Ordet och handen har man kommit på ett sätt göra det enklare: att koppla på känslan.

Hur känns det du läser?

Projektet Ordet och handen inspirerar till samtal med hjälp av taktila upplevelser.

– Du får beskriva en inre känsla utifrån hur något känns fysiskt. Brickorna fungerar som isbrytare för samtal, säger bibliotekarien Fredrik Holm som testat den taktila verktygslådan från Ordet och handen.

TEXT CAROLINE JONSSON

Projektledare Jessica Pellegrini driver projektet Ordet och handen tillsammans med konstnären och fotografen Truls Nord samt informationsdesignern och illustratören Carina Söe-Knudsen som även formgivit taktila bilderböcker för MTM.

Pellegrini är frilansande kulturarbetare med litteraturfrämjande som ledstjärna och har arbetat i många år inom biblioteksvärlden. I projektet har hon bidragit med pedagogisk kompetens vid workshops, handledning och varit länken mellan projekt, bibliotekarierna och målgruppen.

– Vi har skapat verktygslådor för taktila boksamtal. De innehåller brickor med tolv taktila material som kan fästas på en filt-platta. En handledning med instruktioner finns också med och varje låda innehåller material för sju deltagare. Vi ger förslag på samtalsteman och hur man kan genomföra de taktila boksamtalen men samtalsledaren är fri att anpassa upplägget så att det passar gruppen.

Projektet fokuserar på frågan: Hur kan vi inspirera och öppna upp för kommunikation med hjälp av taktila upplevelser? Pellegrini berättar att målgruppen är alla individer som är ovana vid läsning och att prata om böcker. Metoden ger verktyg för inre reflektion:

– När vi samtalar om det vi läst kan vi öppna dörrar inom oss. Vi kan lära oss om oss själva och om varandra. Verktygslådorna gör läsningen relevant och erbjuder en metod för att skapa samtal. I en grupp med unga upplevde jag tydligt hur materialbrickorna underlättade samtal om exempelvis vänskap. Deltagaren får välja om samtalet på temat vänskap ska berättas utifrån hur materialet känns eller utifrån ett personligt perspektiv.

Målgruppen i projektets genomförda workshops har exempelvis varit personer som tycker det är läskigt att prata om litteratur samt barn och unga, vuxna

Jessica Pellegrini brinner för läsfrämjande och är projektledare för Ordet och handen.

FOTO: ANDREAS NUR

När vi samtalar om det vi läst kan vi lära oss om oss själv och om varandra.

→ med kognitiva svårigheter och personer med synnedsättning. Målet med projektet är att verktyglådorna ska främja läsförståelse och underlätta kommunikationen kring litteratur, för att i förlängningen höja litteraturkunnigheten bland vuxna, barn och unga med olika bakgrund och olika förutsättningar.

– De taktila materialen öppnar sinnen och får deltagare att fysiskt känna bortom intellektet, vilket gör det lättare att påbörja samtal om det man har läst. Verktyglådorna hjälper individen att hitta en ingång till texten via alternativa vägar. Just nu sprids materialen till bibliotek i landet och inom kort besöker jag även dagliga verksamheter i samarbete med lokala bibliotek, berättar Jessica Pellegrini.

I en workshop för vuxna med kognitiva svårigheter får deltagarna först välja materialbrickor som exempelvis är bubbliga, mjuka och taggiga för att beskriva deras sinnesstämning. Därefter högläser projektledaren dikten ”Havet låter på ett särskilt sätt” av Barbro Lindgren. Under läsningen har deltagarna varsin uppsättning med taktila material framme. Sedan väljer deltagarna materialbrickor som symboliserar innehåll ur dikten, som exempelvis hav, himmel, kärlek och tystnad. Slutligen samtalar deltagarna med hjälp av brick-

Det är lättare att sätta ord på saker och ting när du har ett konkret material framför dig.

Bibliotekarien Fredrik kommer att utveckla egna taktila verktyglådor för barn.

orna, om platsen där dikten utspelar sig.

– Projektets utgångspunkt är att taktill upplevelse och kommunikation skapar nya tankebanor och fungerar oberoende av språkliga, kognitiva och fysiska hinder. Den litterära upplevelsen får en väg in i vårt sensoriska system som en metod för att tillgängliggöra läsningen – även för någon som inte har ett naturligt förhållningssätt till litteratursamtal.

Bibliotekarien Fredrik Holm är en av deltagarna som presenterats för verktyglådan och metoden. Ett litterärt samtal avdramatiseras med hjälp av de taktila verktyglådorna, särskilt i ett publikt sammanhang, säger han. Tillsammans med tjugo kollegor medverkade han i projektets workshop:

– I ett första skede kommer vi att använda verktyglådorna i samtal med 12-åringar, men jag ser potential för alla läsare. Metoden inspirerar, du kan prata om en text utan att blotta dig själv. Du får beskriva en inre känsla utifrån hur något fysiskt känns, materialbrickorna fungerar som goda isbrytare för att inleda samtal. Det är lättare att sätta ord på saker och ting när du har ett konkret material framför dig. Känslan är ett utforskat sinne för många.

Boksamtal genomförs ofta enligt en mall, säger Fredrik Holm. Han uppskattar ett nytt och spännande arbetssätt som utmanar och lämnar invanda mönster:

– När känslan väcks upptäcker vi nya spår. Vi är generellt ganska dåliga på att arbeta med det taktila. Med upptagna händer flyter samtal lättare och prestationskrav släpper. Verktyglådorna fungerar för ovana läsare, men även för vana läsare som vill utvecklas. Mötet med Ordet och handen väckte en ny känsla både bland mina kollegor och i mig. Personligen känner jag mig inspirerad att som komplement utveckla tillfälliga lådor med tyger och kottar i mitt arbete med små barn. ●

Fakta om Ordet och handen

Projektet ägs av Begripsam och drivs i samarbete med Högdalsenheten vid Stockholms stadsbibliotek. Med finansiering av Kulturrådet pågår det 2019–2021 men de kommer att fortsätta att erbjuda workshops och föreläsningar efter 2021.

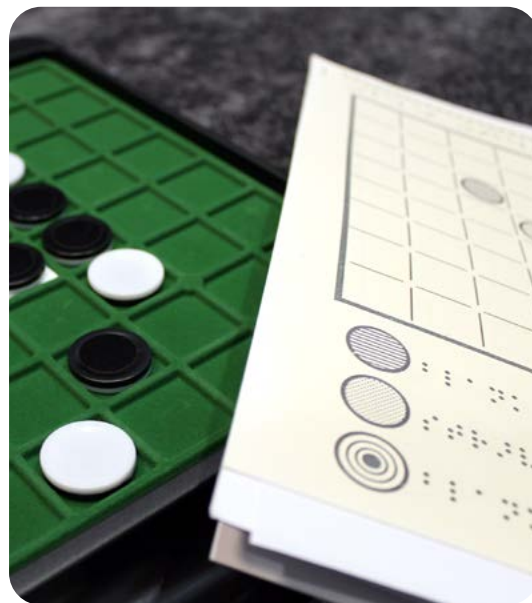
I samarbete med Stockholms stadsbibliotek kommer projektgruppen även att erbjuda ett läsförståendepaket med taktill boksamtal och biblioteksbesök på dagliga verksamheter och särskilda boenden för att sänka trösklarna in till biblioteket för denna målgrupp. Även detta är ett kulturrådsfinansierat projekt.

Mer information finns på www.ordetochhanden.se

För att få fram bästa möjliga material till verktygslådan bjöd projektgruppen in testpersoner till workshops där man provade material, texter och upplägg. På bilden längst upp sitter från vänster: Tommy Hagström från Begripsam, Lisa Dalenius från Östberga bibliotek, Jessica Pellegrini och Carina Söe-Knudsen från Ordet och handen, Christina Johnson från Stadsbiblioteket och Olga Beletski från Högdalens bibliotek. Bilderna längst ner visar till höger den färdiga verktygslådan och till vänster exempel på materialbrickor.

Ett taktilt spel kan spelas enbart med hjälp av känseln.

Spel på lika villkor

På MTM klurar man ständigt ut lösningar på hur spel kan bli tillgängliga för alla, oavsett synförmåga. Pedagogen Catinka Grunditz berättar om ett utmanande, kreativt och roligt arbete!

TEXT ANETTE SÄFSTRÖM

Har du en spelidé?

Kanske har du egna erfarenheter av taktila spel och tips på sådana vi kan utveckla och göra tillgängliga? Kontakta: catinka.grunditz@mtm.se

Catinka Grunditz, tidigare bildlärare, är pedagog på MTM och ansvarar för att ta fram taktila produkter för barn och vuxna med synnedsättning. Bokhyllorna vid hennes skrivbord är fulla till bredden och här finns bland annat startpaket med taktila produkter och bilder som ges ut via syncentraler till familjer där barnet väntas bli punktskiftsläsare. I hyllorna finns också mängder av taktila spel. En del är på idéstadiet, andra är prototyper och ytterligare några är sådana som är klara. De färdiga spelen säljs hos återförsäljaren Iris Hjälpmedel som erbjuder produkter för personer med syn- och kognitionsnedsättning.

Catinka Grunditz, varför gör MTM spel tillgängliga?

– För att kompensera för det som personer med synnedsättning inte får tillgång till på den allmänna spelmarknaden. Och då pratar vi traditionella spel som brädspel och kortspel. Vi försöker hitta lösningar på hur man kan tillföra det som saknas för att ett visst spel ska fungera även om du har en synnedsättning.

Hur går det till?

– Det är väldigt olika beroende på vilket spel det är. Generellt handlar det om att visuell information som är avgörande för att kunna spela spelet även ska finnas

Vi bedömer spelens potential, sen börjar detektivarbetet med att hitta lösningarna!

taktilt. Då kan personer spela tillsammans oavsett synförmåga och var och en använder den information som funkar för hen. Tärningen är ju central i många spel och då byter man ut den mot en som fungerar både med känsel och syn, en taktill tärning. Text, som spelregler till exempel, bifogas i punktskrift och sen kan det behövas beskrivningar för att alla spelare ska få förutsättningar att förstå spelet. Det kan vara till exempel spelplanen och vilka detaljer som ingår.

– När vi gör spelkort tillgängliga, som UNO, Svarte Petter eller vanliga spelkort gör vi en märkning på korten med punktskrift. Då beställer jag kortlekar och skickar dem till en leverantör som gör punktmärkningen.

– Spel som Fyra på rad, där det gäller att placera spelbrickor så att ens egen färg hinner först till att bilda en obruten rad om fyra, behöver vi särskilja brickorna med hjälp av något annat än färgen. Då gör vi hål i mitten på hälften av dem. Ett spel som vi gjort på liknande sätt med är Othello, där svarta sidan av brickorna täcks med sammetsartade självhäftande klistermärken.

Hur väljer MTM ut vilka spel som ska göras tillgängliga?

– Det är efterfrågan och omvärldsorientering som styr. Vi ”spanar på stan”, vilka spel som är eller kan tänkas bli populära. Utifrån det bedömer vi spelens potential och ser vad som behöver göras tillgängligt. Sen börjar detektivarbetet med att hitta lösningarna!

Vilka spel säljer mest?

– Det som säljs i störst antal över tid är vanliga spelkort. Därefter kommer vissa kortspel som UNO eller Skip Bo och det

beror ju såklart på att korten slits över tid. Sen skulle jag säga att Fyra på rad och Domino kommer på delad tredjeplats.

Vilka nya spel är på gång?

– Nygamla spelet Memory är en MTM-produktion utifrån det klassiska spelet där vi helt enkelt från grunden skapat en variant som fungerar oavsett om du ser eller inte. Memoryt har i den här varianten fått orienteringsstöd i form av en spelplan med så kallad norrlinje, en mittmarkering och ett rutnät där de taktila bildbrickorna placeras ut. Då kan spelaren känna av taktilt och orientera sig utan att råka flytta på korten. Den första leveransen av Memoryspel till vår återförsäljare Iris Hjälpmedel har gått iväg för bara någon vecka sedan, så det ska bli spännande att se hur efterfrågan kommer att bli!

– Just nu håller vi på att göra två spel: ett barnspel och ett frågespel för vuxna. Båda är en utmaning. En svår, men rolig nöt att knäcka!

Hur kan man använda taktila spel i skolan eller på biblioteket?

– På en massa olika sätt! Möjligheterna är ju egentligen oändliga och utgår från situationen. Spelen kan användas för att prata med varandra under lekfulla former, för att beskriva och jämföra eller till att räkna. Allt det där kan väcka läsglädje, bidra till språkutveckling och till att befästa den litteracitet som byggs upp under skoltiden. Det är många förmågor, skolämnen och ämnesområden som kommer in naturligt i spelandet. Och det går som vi vet mycket lättare att lära sig något nytt när det är roligt! Det är där alla fantastiska lärare och bibliotekariéer kommer in med sin kompetens. De ser hur den här sortens verktyg kan användas i deras verksamhet, det lovar jag! ●

Överst: taktill variant av Memory. Underst: kortspelet UNO, med punktskrift, är ett av de populäraste taktila spelen.

Se film om taktila produkter

Inspelade presentationer om taktila produkter för barn finns på MTM:s Youtubekanal.

Ana Silva på
Limhamns torg
i Malmö. De taktila
kartorna underlättar
hennes dagliga
promenader.

Taktila kartor – kartor du läser med fingrarna – är viktiga hjälpmedel för personer med synnedsättning. Läsliv har pratat med två personer som använder dem i sin vardag, en formgivare med fingertoppskänsla och en student som vill göra digitala kartor mer inspirerande.

TEXT SOFIA ALSTERHAG FOTO ÅSA SILLER

Prickar och linjer visar vägen i vardagen

Ana Silva beskriver kartor som en av hennes stora passioner – vid sidan av konst, litteratur, teater, handarbete och matlagning. Med sprudlande energi säger hon:

– Livet går i olika facetter. Kartor är en av de roliga sakerna i mitt liv. Taktila kartor tycker jag är estetiskt tilltalande dessutom, de är vackra! Jag tänker på de kartor jag har upplevt medan jag kunde se.

Hon är 75 år och är sedan tre år tillbaka Malmöbo. Född synsvag fick hon som 13-åring en grav synnedsättning och sedan har det hela tiden ”sakta men säkert gått åt fel håll”, som hon själv beskriver det.

– Jag ser idag lite grått men kan inte urskilja något. Men jag har inte slutat att vara intresserad av färg och form för det!

När Ana Silva flyttade till Malmö var de taktila kartorna till stor hjälp. De hjälpte henne när hon skulle navigera i sin nya hemstad, lära känna sin stadsdel och förstå hur saker och ting hänger ihop.

Kombinationen att se på kartan, memorera gatunamnen och sedan promenera på samma gator är hennes strategi. För Ana Silva fungerar kartorna både som en översikt och en vägvisare.

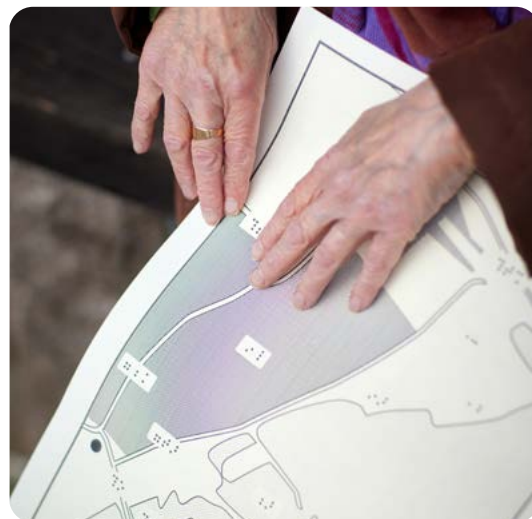
– Jag går inte med kartan i handen, det är omöjligt när de är så stora – det vore svårt att ha käppen och kartan i handen samtidigt. Jag läser innan eller efter mina promenader. Det är alltid intressant att förstå vilka vägar man har gått och hur saker ligger i förhållande till varandra. För mig är kartorna ett komplement som väcker en nyfikenhet över hur staden ser ut. Ibland har jag gått på ett ställe och när jag sedan tittar på kartan har jag tänkt ”aha, så är det!”.

Taktila kartor är inte bara användbara för någon som är ny i en stad utan kan även fylla en funktion innan man flyttar. För tolv år sedan skulle Anna Nord flytta till Nyköping och hade hört talas om att det gick att beställa taktila kartor

”För mig är kartorna ett komplement som väcker en nyfikenhet över hur staden ser ut.”

Formgivaren Annica Norberg försöker tänka ut vad som är viktigast att ha med på kartan för att förstå omgivningen och var platser ligger i förhållande till varandra.

➔ från Myndigheten för tillgängliga medier, MTM.

– Jag tyckte att det var jättebra när jag skulle flytta hit för jag hade inte varit mycket i Nyköping tidigare. Jag beställde både översiktskartor och detaljkartor med olika gatunamn över de mer centrala delarna dit jag skulle flytta. Det var till stor hjälp. Och nu tänker jag flytta igen, till Västergötland. Och då är det lite likadant att jag inte har bestämt exakt var jag vill bo utan jag har några olika städer som jag är intresserad av. Jag tänker skaffa kartor över dessa ställen, både detaljkartor och översiktskartor, och bestämmer mig därefter, berättar Anna Nord, som fick en näthinneavlossning som barn och idag är helt blind.

Årligen får Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, 10–20 beställningar av taktila kartor. Det finns en rad olika typer av kartor man kan beställa och exakt hur kartorna ska se ut och hur detaljerade de ska vara är helt upp till den som beställer. I princip allt kan skraddarsys. Vid beställningen anger man vad som ska vara med på kartan och underlaget skickas sedan till en av de tre formgivare som är knutna till MTM.

En av formgivarna är Annica Norberg i Uppsala. Hon har arbetat som formgivare

av taktila kartor och taktila bilderböcker i 30 år och har alltså en gedigen erfarenhet och kunskap. Hon beskriver sin arbetsprocess så här:

– Det är viktigt att utgå ifrån att det här är kartor för att förstå din omgivning. Var ligger mitt hus i relation till kustlinjen? Så jag försöker tänka: vad är det som är viktigt? Jag plockar ut det som beskriver, jag tar bort det som inte behöver vara med och lyfter fram det som är viktigt. Om man tänker sig att det ska vara en karta över Härnösand, så ska man på översiktskartan förstå att det går vatten rätt igenom stan och att det ligger en liten ö mitt i vattnet. Det handlar om att man ska få en förståelse för staden och att man ska hänga med om folk pratar om den. Att lyfta det som är karaktäristiskt för staden och så hitta olika ytstrukturer för det.

Just ytstrukturerna är det som utgör själva grunden i de taktila kartorna. Eftersom de läses med fingrarna måste materialen eller strukturerna tala om för fingrarna det ögonen inte kan se: det här är vatten, det här är en stor väg, det här är en liten gångväg. Annica Norberg är efter alla år som formgivare av taktila produkter ständigt uppmärksam på hur saker och ting uppfattas med fingertopparna.

– Jag ritar originalet i datorn och an-

Det handlar om att lyfta det som är karaktäristiskt för en stad och hitta olika ytstrukturer för det.

Alexandra Veskoukis visar en bild på en prototyp där testpersoner kunde utforska kartan genom ljud från olika typer av gator, till exempel kullersten eller asfalt.

vänder mig av linjer i olika tjocklekar och ytor där jag har lagt in en rastertyp – småprickigt, randigt eller så – för att symbolisera kartans olika delar. När kartan sedan trycks på svällpapper utgörs de olika taktila ytorna av rastertyper och linjer av olika typ och tjocklek, säger Annica Norberg.

Hur är det med de digitala alternativen? Hur fungerar de för någon med synnedsättning? Alexandra Veskoukis, som läser masterprogrammet inom interaktionsdesign vid Malmö universitet, genomför just nu en studie kring digitala kartor och tillgänglighet. Hon menar att det finns utmaningar i dagens verktyg för personer som inte har synen med sig.

– Google Maps är den mest använda tjänsten och det som är bra är att den har en talfunktion som berättar vägen. Men tyvärr är en GPS inte så precis, den kan lämna dig tio meter från dörren. Och om du inte har någon syn blir dessa tio meter väldigt osäkra och du blir lämnad ensam, säger Alexandra Veskoukis.

Anna Nord har testat att använda sig av GPS-funktionen i sin telefon och delar Alexandra Veskoukis bild av att det inte är ett exakt verktyg. Och då är det tryggt att ha de taktila kartorna att luta sig mot:

– Kartorna gör att du har koll, och skulle man på något sätt tappa bort sig så har man en uppfattning. Jag tycker att det har varit jättebra att kunna ta upp kartorna och memorera alla gatorna. Då blir det mycket lättare om jag skulle hamna vilse. Om jag frågar någon så har jag kartan i huvudet och kan korrigera själv. För att kunna använda GPS-funktionen i telefonen behöver jag ändå veta hur gatorna ser ut i förhållande till där jag är.

Ana Silva känner också igen sig i beskrivningen av att hamna fel på grund av en GPS och upplever även att talfunktionen i sig är ett störande moment.

– Jag behöver öronen för att lyssna på vad som är runt omkring och då kan en GPS vara jobbig. Jag har hamnat fel många gånger. Det är därför jag inte går på ställen som är väldigt isolerade, för vem ska jag då fråga? Att gå ut en söndagsmorgon är jättesvårt för det finns ingen ute.

Att använda ljud som komplement i digitala kartor för att göra dem mer tillgängliga, är något Alexandra Veskoukis funderar på. Just hörseln är ett väldigt viktigt sinne att använda när vi ska orientera oss, menar hon, särskilt om vi inte kan använda oss av synen:

– När vi går ut och lyssnar så får vi jättemycket information. Med hjälp av hörseln kan man lägga märke till var parken eller motorvägen finns. Om någon kommer med en rullväska så hör jag vilket underlag det är. Man skulle kunna säga mycket med ett ljud på kartan, tänk om man kunde dra med fingret på skärmen och höra underlaget? Det vore intressant att göra kartorna mer interaktiva för alla sinnen. Då blir det också lite mer inspirerande, säger Alexandra Veskoukis. ●

Att beställa taktil karta

Behöver du taktila kartor kan du kontakta Punktskriftstjänsten som hjälper dig med beställningen. Kartan anpassas efter individens behov och tjänsten är kostnadsfri.

Punktskriftstjänsten

Öppet: måndag till torsdag, kl. 9–12.
Kontakt: punktskrift@mtm.se
Telefon: 040–653 27 20

Punktskriftsböcker på olika sätt

Alla läser på olika sätt, därför görs punktskriftsböcker för barn och vuxna i flera varianter. Här berättar vi om några olika typer av bilderböcker och lästräsningsböcker i punktskrift för barn.

Text Eva Bengtsson, Helén Åberg

MTM gör flera varianter av punktskriftsböcker för barn och vuxna av nytvign böcker, både för nybörjare och för mer tränade läsare. Det görs böcker som vuxna med synnedsättning kan läsa för seende barn och böcker som seende vuxna kan läsa för barn med synnedsättning. Böckerna görs på olika sätt

beroende på målgrupp. Till exempel med punktskriften tryckt direkt i originalboken, punktskrift på genomskinliga insticksblad eller som punktskrift och originalbok var för sig. De har det gemensamma att hela originaltexten finns med i punktskrift, ibland tillsammans med bildbeskrivningar och ibland även med en inläsning.

Böckerna lånas i Legimus och kan köpas av bibliotek, personer med synnedsättning, anhöriga till barn med synnedsättning och institutioner som arbetar med barn med synnedsättning via punktskrift@mtm.se eller på telefon: 040 653 27 20.

FOTO: ÅSA SILLER

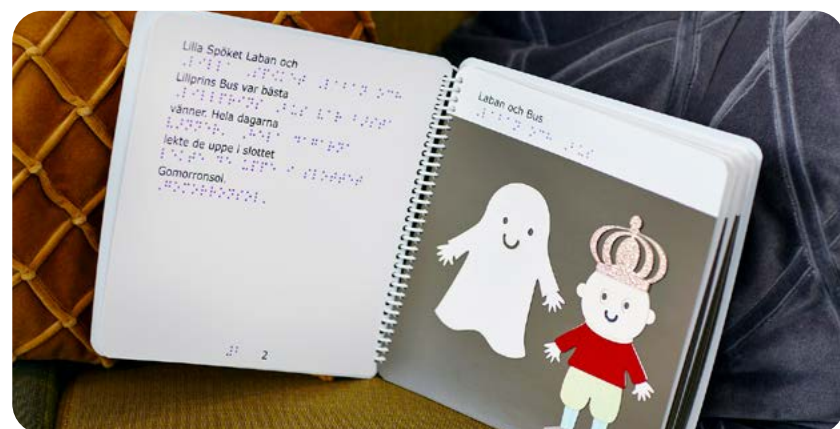

FOTO: ÅSA SILLER

Taktila bilderböcker

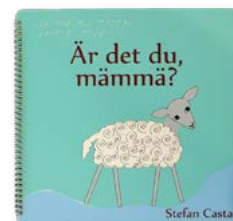
Taktila bilderböcker görs för barn med svår synnedsättning eller blindhet för att de ska lära sig att läsa av bilder med fingertopparna. Bilderna består av material med olika struktur och färg och monteras för hand av en formgivare. Upplagorna är därför små. Boken har oftast en förlaga och texterna är samma som i originalboken och finns med både som punktskrift och i storstil. Vissa böcker finns även med TAKK, tecken som stöd.

Böckerna finns att låna på biblioteket och att köpa på mtm.se av bibliotek (för utlån till barn med olika behov/funktionsnedsättning), enskilda personer med synnedsättning, föräldrar eller anhöriga till barn med synnedsättning och institutioner som specifikt arbetar med barn med synnedsättning. Ovan ser du den nytvign boken **Lilla spöket Laban** och till höger tipsar vi om två andra taktila bilderböcker.

Text Ida Bengtsson

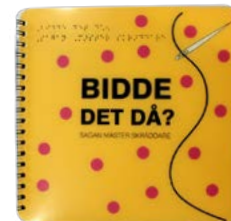
Är det du, mammä? av Stefan Casta

Lilla lammet ska lämna sitt trygga stall och ge sig ut i hagen på sommarbete. Det är så många nya intryck och så mycket att titta på att hon tappar bort sin mamma och de andra fåren. "Mämmä! Mämmä!" ropar hon. Som tur är möter hon många andra djur som kan hjälpa henne att komma rätt igen.

Bidde det då? av Pija Lindenbaum

Pija Lindenbaum tolkar sagan Mäster Skräddare på sitt alldeles egna sätt. När den lille mannen kommer till Mäster skräddare med sitt fina tyg blir han lovad att det ska förvandlas till en vacker rock. Veckorna går och för varje gång förändras planerna. Någon rock ser han aldrig röken av. Men vad bidde det då?

Fler kan delta när Shared reading blir digitalt

Att läsa och prata om litteratur digitalt, kan det fungera? Absolut. För en del till och med bättre än fysiska träffar.

TEXT ANETTE SÄFSTRÖM

FOTO: APELOGA

Catharina Kåberg, Annika Blomqvist och AnnaMalin Kax vid seminariet **Shared Reading under pandemin – utmaningar och möjligheter** på Bokmässan i september.

Shared reading är en populär metod för högläsning och diskussion av skönlitteratur i grupp. Under pandemin var omställningen till digitala grupper och utbildningar av nya läsledare ett faktum.

I samtalet ”Shared Reading under pandemin – utmaningar och möjligheter” som hölls på Bokmässan i september berättade Annika Blomqvist, deltagare i en digital Shared Reading-grupp och AnnaMalin Kax, projektledare för det treåriga Arvsfondsprojektet Shared Reading i Jönköpings län om sina erfarenheter av digital Shared Reading. Samtalsledare var Catharina Kåberg som varit med i styrgruppen för Arvsfondsprojektet.

AnnaMalin Kax lyfte två utmaningar. Den ena var tekniken. Projektets styrgrupp var osäkra på hur de skulle dela texterna och hur de skulle göra för att det skulle bli bra för deltagarna. Den andra utmaningen var att motivera läsledarna och deltagarna. Hon erkände också att hon inte trodde på idén med digitala läsgrupper men testade trots allt med två grupper och blev överraskad.

– Vi blev knockade över att det blev så fina effekter hos deltagarna, att vi fick det

varma samtalet, reflektionerna, genombröten. Precis som Shared reading är tänkt att vara, sa hon och upplevde också att de digitala träffarna öppnade dörrar för fler.

– Vi hade en deltagare som låg i sin säng hemma och kunde vara med i gruppen och få ut effekten av den här metoden.

Annika Blomqvist hade tidigare varit med i en fysisk Shared reading-grupp och under pandemin testat på en digital grupp. Hon föredrar nu det digitala:

– Jag tycker att det finns jättemånga fördelar. Dels att man sitter hemma, man behöver inte gå iväg, man kan vara förkyld men vara med ändå och man kan känna att egentligen orkar jag inte det här idag men jag kan vara med och lyssna.

Hon poängterade också det intressanta i att träffa nya människor:

– Jag tycker det har varit väldigt spännande. I den gruppen jag var med i var vi sju deltagare från olika delar av Sverige. Det var ju personer som jag aldrig skulle ha träffat annars men vi upplevde en väldigt gemenskap. ●

Läs mer om om Shared Reading på Studieförbundet vuxenskolans hemsida: www.sv.se/sharedreading

Vi blev knockade över de fina effekterna hos deltagarna.

AnnaMalin Kax tips för den som vill starta en digital grupp:

1. Testa och se om det funkar!
2. Man kan behöva vara lite mer aktiv och övertydlig i sin uppmärksamhet gentemot deltagarna.
3. Lita på metoden, den håller digitalt!

TILLGÄNGLIG LÄSNING FÖR ALLA

Läsguldet är MTM:s pris för tillgänglig läsning. Det uppmärksammar personer, organisationer eller institutioner som på ett kreativt, inspirerande och inkluderande sätt skapar möjlighet för personer med syn- eller läsnedsättning att läsa på sina villkor. Läsguldet har delats ut sedan 2018 och prissumman är på 25 000 kronor.

Finn Hellman är 2021 års vinnare av Läsguldet, MTM:s tillgänglighetspris. Han får priset för sitt konsekventa arbete för att förbättra kvaliteten i talböcker och punktskrift.

TEXT ANDERS JADERUP **FOTO** LISA THANNER

Kämpar för läsning på lika villkor

Ända sedan bokslukaråldern har frilansjournalisten och funktionshinderaktivisten Finn Hellman läst mycket, främst punktskrift men alltmer på tal. Ungefär lika länge har han, oftast på ideell basis, uppmärksammat brister och fel i produktionen av tillgängliga medier.

Han har gjort det genom att själv kontakta MTM (samt myndighetens föregångare Talboks- och punktskriftsbiblioteket) och han har uppmanat andra att göra likadant, han har startat namninsamlingar och i våras fick han mycket uppmärksamhet för en minidokumentär på Youtube där han samlat in exempel på kvalitetsbrister i talböcker.

– Jag minns hur talböcker kunde bestå av ett 30-tal kassetter. Nu kan man lyssna med en Daisy-spelare på ett sätt som nästan kommer i närheten av seende

människors sätt att bläddra och skumma. Men vi får inte tro att tekniken kan rationalisera bort alla människor i bokproduktionen. Det kommer snabbt att gå ut över kvaliteten och då har vi inte någon god tillgänglighet längre. Visst är det fantastiskt med Daisy-formatet, men om inläsaren uttalar ord fel, och sidor och kapitel saknas, spelar det ingen roll att tekniken skiljer sig från förra seklets kassetter.

– Att producera punktskriftsböcker förr i tiden krävde ett enormt arbete eftersom de transkriberades för hand. Idag är det möjligt att producera punktskrift i helt andra kvantiteter. Visst är det en framgång. Men vi är snabbt tillbaka på ruta ett om punktböckerna har suddig punktskrift, om vissa bokstäver får för många punkter och så vidare. Jag har läst en del gamla böcker som gjordes helt för hand och de punkterna

Tekniken kan inte rationalisera bort människor i bokproduktionen.

Sedan barnsben har Finn Hellman tagit strid för rätten att läsa.

I framtiden hoppas Finn Hellman att tillgängliga utgåvor av en bok ges ut samtidigt som den tryckta.

➔ är mycket skarpa och går att läsa än idag trots nästan hundra år på nacken. Det vore roligt om vi kunde få samma kvalitet på dagens punktskrift.

Att Finn Hellman har utvecklat sitt påverkansarbete från att själv rapportera brister till att organisera andra människor och samla in ett större material är något som han tror stärker självkänslan hos punktskriftsläsare och talbokslyssnare; de inser att det är fler än de själva som drabbats av fel i böcker.

Minidokumentären, som han döpte till Myndigheten för Tupplur och Missljud, är tre minuter lång och blev i våras ett av de nominerade bidragen till dokumentärfestivalen Tempo i kategorien Short Dox Radio. Finn Hellman vann inte, men i gengäld blev videoklipppet väldigt

Juryns vinnarmotivering

"Finn Hellman hittar hela tiden nya vägar för att förbättra för läsare i behov av tillgängliga medier. Hans kreativa engagemang ger ringar på vattnet och lyfter frågan om att få läsa på sina villkor inte bara till personer med syn- eller läsnedsättning utan även till allmänheten i stort."

Det är jätteroligt att få en utmärkelse och skönt att få kvitto på att kamp lönar sig.

uppmärksammat i andra sammanhang. Det omtalades i radio, tv och flera poddar, och det blev omskrivet i ett 40-tal artiklar i dagspressen. Till och med ett par utländska medier rapporterade om det.

På lång sikt hoppas Finn Hellman att hans påverkansarbete kan leda till större jämlikhet och att personer med synnedsättning framöver kan läsa på samma villkor som seende. Exempelvis genom att en tillgängliggjord utgåva av en ny bok finns producerad samtidigt som den tryckta utgåvan ges ut.

– Vi ska ha samma valfrihet som seende låntagare på biblioteken och kunna låna lika gamla och obskyra böcker som de. Ingen ska säga att statsanslaget enbart räcker till att trycka två tredjedelar av det vi vill ha. Och när det gäller korrekturfel ska vi acceptera lika många som det finns i svartskriftsböckerna, men inte fler.

Att han tilldelas årets upplaga av Läsguldet ser Finn Hellman som ett välkommet erkännande av de insatser som han gjort, ofta tillsammans med andra.

– Jag gick runt med ett fånigt flin i ansiktet när jag hade meddelats nyheten om priset. Det är jätteroligt att få en utmärkelse och skönt att få kvitto på att kamp lönar sig. ●

Juryns medlemmar 2021

Johan Anderblad (ordförande), författare och läsinspiratör, Elin Nord, ordförande för Svenska Daisykonsortiet, Jenny Edvardsson, lärare och författare, Mats Berggren, författare, Karin Forsell, journalist och tillgänglighetsexpert, Maria O'Donnell, MTM:s representant.

ÖVRIGA FINALISTER

● Lynn Alpberg

Bibliotekarie Stockholms stadsbibliotek.

● Karina Helmersson och Emma J. Kronborg

Projektledare för Läslust hela livet, Region Kalmar.

● Regina Svanberg

Läsinspiratör Järfälla bibliotek.

● Ann-Sofie Lönsted, Peter Sahlin och Eva Persson

Daglig verksamhet, Hägersten.

Lättlästa boknyheter från LL-förlaget

LL-förlaget ger ut lättlästa böcker för vuxna och unga vuxna. Här är några av de första böckerna i 2022 års utgivning!

Upphittaren av Anna Dunér

På marken låg så mycket tappat och glömt. Busskort, burkar, vantar och påsar. Per tog hand om allt. Han såg det som sin uppgift att låta saker komma

tillrätta. Själv hade han också tappat bort saker. Men en dag blir Per hittad av någon han länge har saknat. **Upphittaren** är en vacker bok om att skapa mening i livet. Vad händer när människor tappar bort varandra? **Kommer ut 20 januari. Nivå 2.**

Hundkursen av Anna Hansson

Emma är trött på sin lägenhet och sitt jobb men mest är hon trött på att vara singel. Kanske letar hon efter kärlek på fel ställen? **Hundkursen** är en bok om att våga både söka och finna kärlek och lycka i oväntade sammanhang – och i oväntade personer. Boken är illustrerad av Erica Jacobssons färgsprakande och livfulla bilder. **Kommer ut 17 februari. Nivå 2.**

Upptäck naturen av Josefin Olevik

Vi mår bra av att vara ute! **Upptäck naturen** ger den som är nyfiken men ovan vid skogen konkreta tips på hur man ska klä sig och vad man bör ta med sig i ryggsäcken. Läs om djur och växter, hur man gör upp eld, bakar pinnbröd och vad man

ska tänka på om man vill övernatta i naturen. Bokens många foton ger fint och tydligt stöd för läsningen.

Kommer ut 22 mars. Nivå 1.

Dags att rösta – Valskola 2022 av journalister på den lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor

Valdeltagandet i Sverige är högt. Det är ett tecken på en väl fungerande demokrati. Men det skulle kunna vara ännu högre. **Dags att rösta – Valskola 2022** är en lättläst handbok för den som vill rösta men känner sig osäker på hur, var, när och varför.

När det är valår pratar alla om politik och viktiga valfrågor men det kan vara svårt att förstå vad partierna egentligen tycker. Vad skiljer

dem åt? I den här boken presenteras de åtta partierna i riksdagen, deras historia och vad de tycker i valets viktigaste frågor. Boken innehåller också information om valsystemet, hur det går till att rösta och vad som händer i riksdag och regering efter valet?

Avslutningsvis finns en ordlista med ord som ofta förekommer i debatten. Som integration, glesbygd och budget.

Kommer ut 3 februari. Nivå 3.

Mer lättläst om valet 2022 hittar du på 8 Sidor hemsida: 8sidor.se/alla-valjare.

Frågor och svar!

Svarstjänsten på MTM delar med sig av frågor och svar som kommer till dem.

Fråga MTM

Har du någon fråga du vill få hjälp med? Svarstjänsten på MTM svarar på frågor som gäller talböcker, punktskriftsböcker och böcker på lättläst.

Telefon:
040-653 2710
E-post:
info@mtm.se

Hur kan jag se vilka inläsningsförslag mina kollegor har skickat?

– Bekräftelse på att förslaget skickats in sänds till den e-postadress vi har registrerad för ert bibliotek. Du kan se vilken adress det är under Kontaktuppgifter på sidan Mitt bibliotek när du loggat in för att hantera användare.

Får låntagaren som lämnat förslaget på en ny bok något mejl när jag skickar inläsningsförslag?

– Ja, om du anger en e-postadress för låntagaren i formuläret får låntagaren mejl vid samma tidpunkt som biblioteket.

Jag ska låna ut en bok med Talboken kommer. Låntagaren är osäker på om hen redan läst boken, hur ser jag det?

– Sök upp boken och lägg till den som vanligt. När du sedan trycker på knappen Gå vidare sker en sökning i låntagarens historik och finns boken redan där kommer en varning upp där det står när boken senast lånades i Talboken kommer. Tänk på att alla låntagare inte godkännt att historiken sparas och att systemet inte kan känna igen böcker med samma titel men på ett annat språk eller i en annan upplaga.

Om det av någon anledning inte går att få ett godkännande från vårdnadshavare finns det något alternativ?

– För att ett barn ska få ett konto i Legimus för egen nedladdning krävs att vårdnadshavare eller god man godkänner användaravtalet. Men det går också

att låna ut talböcker på fysiska bärare som cd-skivor, minneskort eller usb-minne. Barnet kan också behöva hjälp med att hitta appar eller program för att läsa talböckerna.

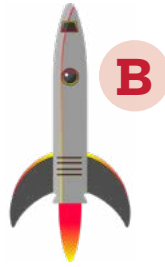
Vad händer med nya Legimus.se?

– Arbetet bakom nya Legimus.se går framåt. Här är senaste nytt från projektet:

- Nya Legimus kommer att fungera på samma sätt som idag och med samma funktioner. Nya Legimus får ett nytt utseende samtidigt som vi uppdaterar till modernare bakomliggande teknik. Vi gör även en del förbättringar i samband med att plattformen byts ut men du kommer känna igen dig även på vår nya sida när vi är klara!
- Nya Legimus.se kommer att testas med hjälp av en testpanel bestående av Legimus-användare.
- Det finns i dagsläget inget exakt datum när vi kommer att öppna nya Legimus. Användartesterna kommer att få styra tidsplanen så att vi är säkra på att slutresultatet är så bra det bara kan vara innan vi öppnar upp för alla våra användare.
- Både gamla och nya Legimus kommer finnas parallellt under en övergångsperiod. Detta så att du som användare kan undersöka och lära dig nya Legimus samtidigt som tryggheten med gamla Legimus finns kvar. ●

Se upp!

Alla texter beskriver en bok med koppling till något ovanför marken. Vilken bild hör samman med vilken text?

1 Syskonduon på Körsbärsvägen fick uppleva många otroliga och spännande äventyr innan västanvinden bar bort deras tyranniska men underbara nanny. Filmversionen avslutas med en luftfärd i trefjärdedelstakt. Superopti-mopsiskt-topp-i-pang-fenomenaliskt!

2 I den tragikomiska farsens form debatteras sjukt och friskt. Huvudkaraktären, som har manipulerat sig till en plats på avdelningen, genomskådar systemet och kastar tillsammans med några medpatienter det överända. Det utmynnar i en kamp på liv och död.

3 I den småländska orten där allt utspelar sig utgör en upptäckt av brev från 1700-talet, märkliga röster på kassetband och sökandet efter en tusenårig staty från Egypten en rad av händelser som är antingen slumpartade eller ödesbestämda. Stämningen är trolsk.

4 Bokens författare gräver i arkiv och i permafrosna jordlager, analyserar laboratorieprov och läser dagböcker i sin jakt på gåtans lösning. Vad hände resenärerna Knut, Nils och Salomon den där dagen för över hundra år sedan? Svaret är gömt i snö.

5 En förvirrad professor bygger en farkost. Han övertalar några personer att hjälpa till, däribland ett tvillingpar. Efter många turer med stulna ritningar och andra problem lyfter det. Ett litet djur är med på färden. Femtiotalssciencefiction.

Quiz av Ellen Follin och Ingrid Källström

Svar: Svar: 1+E = Drake (Mary Poppins), 2+A = Gök (Gökboet), 3+D = Tordylve (Tordylveln flyger i skymningen), 4+C = Ballong (Expeditionen), 5+B = Rymdraket (Månen tur och retur).

Seriestrippen

Hur vill du läsa?

Hos oss kan du hitta din dagstidning som taltidning, talböcker för alla intressen och tillgänglig kurslitteratur om du studerar på högskola eller universitet. Kanske föredrar du lättläst? Då är nyhetstidningen 8 Sidor och LL-förlaget något för dig. Välkommen till MTM!

LEGIMUS

Talböcker, taltidningar, punktskrift och taktila bilderböcker

8 SIDOR

Lättlästa nyheter

LL-FÖRLAGET

Lättläst litteratur för vuxna

Läs mer om våra produkter och tjänster på [mtm.se](https://www.mtm.se)

Tillsammans med alla hängivna förmedlare i hela landet arbetar MTM för att fler ska upptäcka och få tillgång till tillgängliga medier.